

<http://revped.ise.ro>

Print ISSN 0034-8678; Online ISSN: 2559 - 639X

THE HISTORY OF PRIMARY TEACHER TRAINING IN ROMANIA

Istoria formării profesionale a învățătorilor în România

Gianina PRODAN

Journal of Pedagogy, 2024 (2), 139 - 154

<https://doi.org/10.26755/RevPed/2024.2/139>

The online version of this article can be found at: <https://revped.ise.ro/category/2024-nr-1-2-lxxii-2/>

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Published by:

**CENTRUL NAȚIONAL DE POLITICI ȘI EVALUARE ÎN EDUCAȚIE
UNITATEA DE CERCETARE ÎN EDUCAȚIE**

<http://www.ise.ro/>

<https://rocnee.eu/>

Further information about *Revista de Pedagogie* – *Journal of Pedagogy* can be found at:

Editorial Policy: <http://revped.ise.ro/editorial-policy/>

Author Guidelines: <http://revped.ise.ro/en/author-guidelines/>

ISTORIA FORMĂRII PROFESIONALE A ÎNVĂȚĂTORILOR ÎN ROMÂNIA

Gianina Prodan*

Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca
Centrul Universitar UBB din Reșița
România
gianina.clavac@ubbcluj.ro

Rezumat

Unul dintre principiile care guvernează învățământul din România este principiul asumării, promovării și păstrării identității naționale și a valorilor culturale. Istoria este un liant identitar. Specific învățătorilor este o identitate profesională, conferită de elemente comune precum comportamentele sociale, credințele și ideologiile dominante, elemente întipărite în „fenotipul” profesional. Lucrarea prezintă o analiză cronologică a celor mai importante momente istorice, contexte politice și sociale, mărturii și cadre legislative ale formării profesionale a învățătorilor în România. Sunt relatate momentele istorice cruciale pentru națiunea și cultura noastră, în legătură cu mărturii despre aspecte privind activitatea dascălilor, primele cursuri de pregătire a învățătorilor, primele școli normale, contextele politice și sociale și măsurile de legiferare a formării profesionale a învățătorilor. Cunoașterea istorică a formării profesionale a învățătorilor din România este parte din pregătirea și cultura generală a profesorilor pentru învățământul primar.

Cuvinte-cheie: cultura generală a învățătorilor, identitatea profesională, istoria formării profesionale a învățătorilor.

* Conferențiar universitar doctor, Departamentul de Științe ale Educației, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj Napoca; Centrul Universitar UBB din Reșița, Caraș-Severin, România.

Abstract

One of the principles that governs education in Romania is the principle of assuming, promoting and preserving national identity and cultural values. History is an identity binding. Specific to teachers for primary education is a professional identity, conferred by common elements such as social behaviors, dominant beliefs and ideologies, elements imprinted in the professional phenotype. The paper presents a chronological analysis of the most important historical moments, political and social contexts, testimonies and legislative frameworks of the professional training of teachers in Romania. The crucial historical moments for our nation and culture are recounted, in connection with testimonies about the activity of teachers, the first teacher training courses, the first normal schools, the political and social contexts and the measures to legislate the professional training of teachers for primary education. The historical knowledge of the professional training of teachers in Romania is part of the general preparation and culture of teachers for primary education.

Keywords: *general culture of teachers for primary education, history of teacher training, professional identity.*

1. Introducere

Articolul are ca temă centrală formarea profesională a personalului didactic din învățământul primar, abordată descriptiv prin valorificarea metodologiei de cercetare istorică. Abordarea descriptivă permite evidențierea și valorificarea dinamicii profesionalizării didactice în diferite etape istorice, marcate specific pe parcursul dezvoltării societății românești.

Scopul discursului este receptarea și interiorizarea, la nivelul conștiinței pedagogice, a elementelor identitare privind istoria formării profesionale, definitorii pentru cultura pedagogică generală a cadrelor didactice. Promovarea și păstrarea identității naționale reprezintă o preocupare permanentă a politicilor naționale, care poate fi contextualizată prin structurarea problematicii istoriei învățământului românesc în planurile de pregătire pentru profesia didactică.

În plan teoretic, articolul sugerează o conexiune specifică, realizabilă la nivelul interdependenței dintre istoria formării personalului didactic din învățământul primar și construcția epistemologică a pedagogiei ca știință.

De asemenea, articolul evidențiază importanța „metodei de cercetare istorică, specifică științelor socio-umane, neglijată în pedagogie în ultimele decenii, inclusiv în învățământul superior și cercetarea fundamentală” (Cristea, 2016, p. 24). Abordările de istorie a educației își păstrează necesitatea, actualitatea și aduc plus valoare la cunoașterea pedagogică. Investigarea istoriei gândirii pedagogice nu este doar un act de reconstrucție a trecutului, ci și o oportunitate de a dezvălui dimensiunile valoroase ale unei tradiții care ne poate inspira și motiva în toate eforturile prezente și viitoare (Albulescu, 2018).

2. Momentele istorice și contextele sociale ale formării profesionale a învățătorilor în România

2.1. Secolele XV-XVIII: Primele cursuri metodice pentru pregătirea învățătorilor

În secolele XV-XVIII, în Transilvania, au apărut primele școli cu predare în limba română și primele cursuri pentru pregătirea învățătorilor.

Prima școală românească, înființată în anul 1495, este un loc tainic, pe care îl putem descoperi la Brașov, în curtea Bisericii Sfântul Nicolae din Schei. Aici au văzut lumina tiparului prima scrisoare și primele cărți de circulație în limba română. În împrejurimile Brașovului, existau școli catolice încă din anul 1429. Nicolae Olahu, cleric catolic de origine română, a dispus ca pe teritoriile românești aflate sub ocupație maghiară „fiecare paroh să angajeze câte un învățător (ludimagister) care să-i învețe pe copiii cititul, scrisul, cântările bisericesti și elementele religiunii”. De această măsură beneficiau, însă, doar credincioșii catolici (*Instructio pastoralis ad clerum*, apud Olahus, 1999). În acest context dominat de catolicism, înființarea unei școli cu predare în limba română a constituit un moment istoric, crucial pentru națiunea și cultura noastră.

În șcheii Brașovului existau, pe lângă preoți, și numeroși grămăticii care își desfășurau activitatea în școală și în cancelaria județului, precum și o a treia categorie de slujitori - dascălii. Aceștia din urmă, chiar dacă erau denumiți diferit, îndeplineau sarcini specifice grămăticilor. Autoritatea locală recruta oamenii de cancelarie din rândul slujitorilor școlii și ai bisericii, pe care îi întrebuința, atât ca „scriitori la cetate”, cât și ca delegați pentru relațiile economico-politice cu Muntenia și Moldova. Prin legăturile pe care aceștia le întrețineau cu voievozii munteni și moldoveni, școala a avut de câștigat, nu numai material, în baza daniilor și subvențiilor, dar și cultural, prin cărțile și manuscrisele donate (Oltean, 1989).

Caransebeșul, una dintre cele mai vechi așezări din Banat și unul dintre cele mai înstărite orașe din Principatul Transilvaniei în secolul XVI, a manifestat o preocupare constantă pentru școală. Denumit „capitală a Vlahiei de dincoace de Carpați”, „reședință a nobililor”, Caransebeșului i-au fost acordate de către Regatul Ungariei aceleași privilegii de care se bucura orașul Buda. În perioada 1560-1582, în Caransebeș a funcționat o școală romano-catolică, dascăli de dascălie fiind ștefan Herce și Efreim Zăcan, colaboratori la traducerea „Paliei de la Orăștie” (Alic, 2019).

În anul 1754, la Blaj și-a deschis porțile prima școală publică cu predare în limba română, fapt care l-a determinat pe Ion Heliade Rădulescu să afirme: „de aici a răsărit soarele românilor”. Școala „de obște” era „deschisă tuturor și de toate vârstele pentru a deprinde în cetanie, cîntare și scrisoare, nici o plată de la ucenici așteptîndu-se” (inscripție pe clădirea unde a funcționat școala de Obște Blaj).

Din anul 1774, Maria Terezia a promovat reforma școlară, punând bazele învățământului secularizat (de stat) pe tot cuprinsul monarhiei habsburgice. Prin legea Ratio Educationis (1777) se reglementează înființarea de școli în întreg imperiul: în fiecare comună trebuie să existe o școală primară; școlile necorespunzătoare să fie reparate, iar acolo unde lipsesc să fie construite; școala să fie amplasată într-un loc potrivit, în mijlocul satului, lângă biserică; procurarea rechizitelor școlare pentru elevii săraci cade în sarcina comunei; învățătorii să dețină o viață evlavioasă, creștinească, cinstită, să fie blânzi și iubitori cu copiii etc. Aceeași lege prevedea înființarea de școli triviale (rurale), școli capitale și școli normale. Inițierea învățătorilor în aspectele specifice activității didactice se făcea prin cursuri de normă. Există mărturii despre desfășurarea cursurilor de normă la Timișoara, Blaj, Sibiu, Oradea, Caransebeș. Cursanții purtau numele de preparanți; erau învățați să aplice metoda normală („normalem methodum edocti sunt”) și dobândeau dreptul de a ocupa posturi de învățători. În cadrul cursurilor de normă se învăța Metodica, Aritmetica, Caligrafia, Scrierea după dictare, Ortografia, Catehismul, Îndrumarea în comportarea morală, Cântarea bisericească și Limba germană (Ilica, 2012, p. 36). Candidații erau supuși unui examen riguros, având obligația să posede pregătire metodică, să fie adevărate modele de comportament public, să nu practice alte meserii, cu excepția celei de crâșnic, adică dascăl de biserică, paracliser (Pârvulescu, 2003, pp. 42-44). Arhivele atestă că în anul 1786 Dimitrie Eustatievici a organizat la Sibiu un „curs metodic” pentru pregătirea viitorilor învățători. Istoricul Gh. Maior afirmă astfel că „cea mai veche școală normală din România este școala normală ortodoxă română *Andrei Șaguna* din Sibiu”.

2.2. Secolul XIX: primele școli destinate formării profesionale a învățătorilor

În secolul XIX se înființează primele școli pedagogice românești de pregătire profesională a învățătorilor, denumite *preparandii*, și se inițiază primele cadre legislative menite a asigura obligativitatea pregătirii pedagogice și condițiile minime de calificare profesională a învățătorilor.

Dacă până în anul 1800 instruirea copiilor se realiza în școli, sub îndrumarea unor dascăli cu sau fără pregătire pedagogică, începutul secolului XIX este marcat de un amplu proces de intelectualizare instituțională (Ilica, 2012, p. 32).

Începând cu anul 1808, pregătirea învățătorilor este legiferată prin decret imperial; școlile normale urmau să se înființeze în cadrul institutelor pedagogice: „universitatea sub a cărei oblăduire va fi înființată școala normală va întreprinde acțiuni formative, încât viitorii educatori pentru școlile primare să posede arta învățării, citirii, scrierii și socotitului, adică a primelor cunoștințe necesare tuturor oamenilor” (Popeangă, 2011, p. 9). În acest context, „împăratul Francisc I al Austriei, propune înființarea a trei preparandii pentru formarea viitorilor învățători: la Săn Andrei pentru sârbi, la Buda pentru greci și la Arad pentru români” (Botiș, apud Ilica, 2012, p. 16).

Astfel, cea dintâi școală pedagogică românească destinată pregătirii învățătorilor, cu denumirea de „școală regească preparandială gr. neunită a națiunii române”, se înființează în anul 1812, la Arad. Este numită „școală regească”, aflându-se în subordonarea statului; „preparandială”, cu referire la pregătirea învățătorilor; „gr. neuniți” - pentru ortodocșii care nu au acceptat uniția și au refuzat greco-catolicismul. Sintagma „națiunea română” este o recunoaștere de către autoritățile imperiale a românilor ca națiune de sine stătătoare (Ilica, 2012, p. 51). Inaugurarea școlii este consemnată de Dimitrie Țichindeal: „La 3 noiembrie 1812 cu mare solemnitate înaintea multor fețe noble și cinstite, Țichindeal relevă starea vrednică de jale a creșterii pruncilor din lipsa învățătorilor nespornici și cea mai mare parte a norodului acestuia, în necinste, în întuneric și în mare mișelătate zace, mai mult din lipsa educației cei cuviincioase și bune, decât din alte oricare pricini” (Țichindeal, apud Popeangă, 2011, p. 158).

În dicționarele explicative, preparandia, substantiv provenit din limba germană (*Präparandie, Preparándie*), reprezintă o școală pentru pregătirea învățătorilor, denumită școală normală.

Cursurile de pregătire a învățătorilor, organizate începând cu anul 1812, durau 15 luni, în 3 etape de câte 5 luni. Predarea se făcea în limba română, iar la sfârșitul fiecărei etape se susțineau examene publice. Organizarea școlii beneficia de un „context pedagogic european” și de promovarea „unei atmosfere de elan înălțător stimulat de apelul făcut de profesori la responsabilitatea lor cultural-pedagogică față de națiunea română” (Popeangă, 2007, p. 36).

De la înființarea preparandiei arădene și până la jumătatea secolului al XX-lea, istoria învățământului consemnează un cadru legislativ instabil al formelor de pregătire profesională a învățătorilor, cauzat, în principal, de contextul politic și social. În anul 1821, Guvernul Transilvaniei emite un ordin către autoritățile administrative, hotărând: „cantorul să fie învățător, adunând copiii în casa proprie, primind ca plată de la fiecare familie câte o ferdelă de grâu; comuna e obligată să procure lemnele și lumina necesară școlii și dascălului; cantorii și învățătorii sunt scutiți de serviciul militar, de impozite și de alte sarcini publice; preotul, prin îndemnul său, va convinge pe părinți să-și trimită copiii la școală, iar pe cei recalitrânți îi va deferi organelor administrative pentru a fi pedepsiți corporal sau cu închisoarea; comuna (bisericească - parohia) să-și aleagă cantori și învățători dintre aceia cu asemenea pregătire”. În anul 1823, prin decret, se dispune „să se ridice școlile elementare în toată Transilvania și în special pentru românii, pe care îi știm lipsiți de școli” (Bordeianu & Vladcovschi, 1979, p. 89). Din anul 1826 se permite ca și absolvenții școlilor clericale să poată ocupa funcția de învățător, fără să fie absolvenți de preparandie. Această reglementare va cauza o cerere scăzută către pregătirea pedagogică.

În anul 1832, Constantin Diaconovici-Loga, profesor la preparandia din Arad, director al școlilor românești din regimentul româno-banatic, înființează la Caransebeș școala Preparandă, cu o durată de 3 ani: „am socotit și am făcut un plan spre întocmirea școlilor preparande și aicea pentru luminarea învățătorilor militarești, care plan și cerere a mea înaltul consiliu orășenesc de curte, cu părintesc braț primindu-l școala preparandă din Caransebeș în 12 Februarie 1832” (Diaconovici-Loga, apud Daia, 2022, p. 384). În școala pe care a întemeiat-o și al cărei profesor și director a fost, Loga preda românilor și sârbilor în ambele limbi. Din preocuparea de a avea o limbă națională cultă și unitară, Loga a scris „Orthografia sau Dreapta scrisoare, pentru îndreptarea scriitorilor limbii românești” și „Gramatica românească pentru îndreptarea tinerilor”, ambele publicate la Buda, în 1818, respectiv 1822. În timpul vacanțelor, desfășura un curs suplimentar de șase săptămâni, numit „normă”, pe care învățătorii îl frecventau pentru a-și îmbogăți cunoștințele, acesta reprezentând astfel o primă formă de formare continuă a cadrelor didactice.

Cursanții preparandiilor erau supuși unor examene riguroase. La examenele finale participau autoritățile de stat și cele bisericesti. În urma evaluărilor se

realizau clasificările, pe baza cărora absolvenții erau încadrați ca învățători. Calificativele pentru ierarhizarea elevilor erau „eminent, clasa I, secunda, terția”. Certificatul de absolvire se numea „testimoniu preparandial” (Ilica, 2012, p. 145).

În Muntenia, ideea înființării școlilor pentru pregătirea învățătorilor s-a concretizat începând cu anul 1838, ca urmare a deciziei domnitorului Alexandru Dimitrie Ghica, de înființare a școlilor preparandiale (raioanele de mai târziu).

În Moldova, „la 15 decembrie 1855 lua ființă prima școală de pregătire a învățătorilor din cele două țări românești aflate încă sub suzeranitate turcească, moment istoric al organizării învățământului normal și primar pe baze științifice. Din acest moment, Iașul și Moldova vor îndeplini un rol esențial în pregătirea unitară a învățătorilor din țara noastră, școala preparandală de la Iași constituind ulterior model de organizare pentru celelalte școli pedagogice din Moldova și țara Românească” (Istoricul școlii Normale „Vasile Lupu” Iași, apud Velovan, 2024).

Legea instrucțiunii publice din anul 1864 nu prevedea calificarea pedagogică pentru angajarea învățătorilor. Pentru a fi învățător în mediul rural era suficientă posesia cunoștințelor ce urmau să fie predate (art. 343). Pentru a fi învățător definitiv în mediul rural, se impunea un examen și dovada susținerii de lecții publice timp de doi ani. Numirea institutorului, a învățătorului de la oraș, se realiza prin decret domnesc (art. 364-368). Din cauza sărăciei, multe comunități românești preferau să încredințeze educația elevilor unor preparanzi fără studii, preoți, cantori, subminând calitatea și statutul social al învățătorilor calificați (Sularea, 2008).

Regulamentul pentru organizarea învățământului din Mitropolia Ortodoxă Română din Ungaria și Transilvania, din anul 1869, face referire la organizarea preparandiilor. Astfel, regulamentul prevedea un ansamblu de reglementări pentru a asigura calitatea pregătirii corpului didactic: fiecare eparhie va înființa un institut pedagogic; fiecare institut pedagogic va avea o școală de aplicație; fiecare institut va dispune de grădină în suprafață de minim două iugăre; fiecare institut va avea o bibliotecă cu volume corespunzătoare; conducerea institutului va fi asigurată de un profesor diriginte; în institut, se primesc elevi

cu constituție fizică sănătoasă și numai după împlinirea vârstei de 15 ani; cursurile pedagogic-preparandiale durează 3 ani; planul de învățământ va cuprinde discipline pedagogice, teologice, de cultură generală, de aptitudini fizice, artistice și practice; manualele sunt aprobate de autoritățile bisericești; dreptul de profesare ca învățător este precedat de un examen riguros (Botiș, 1922, apud Ilica, 2012, pp. 80-81).

În ceea ce privește durata studiului preparandial, se evidențiază o creștere constantă a perioadei de pregătire a corpului didactic. Astfel, în anul 1812, acesta se întindea pe o perioadă compactă de 15 luni (*curriculum quindecim mensium*), iar din 1814 până în anul 1876, durata se menține la doi ani, ulterior crește la trei ani. Începând cu anul 1894, cursurile se prelungesc la 4 ani. În anul 1896 este votată Legea învățământului primar, stabilindu-se durata pregătirii învățătorilor de 5 ani.

Spre sfârșitul secolului XIX, în Muntenia, se înființează școlile naționale normale, lăcașuri de educație și de cultură națională, cu funcții importante în pregătirea învățătorilor, educatoarelor, institutorilor și profesorilor. Este exemplificată școala Normală „Carol I”, înființată în anul 1867 - „prima școală normală de învățători din București, mutată mai târziu la Câmpulung-Muscel” (Pârnuț et al., 1992, p. 8).

În următorii ani se înființează școli normale la Craiova, Ploiești, Târgu Jiu, Turnu-Măgurele, Galați, însă nu în ritmul avansat în discursurile politice ale vremii. „Una din cauzele principale pentru care nu putem avea mult și bun învățământ public, mai cu seamă rural, ba chiar și urban, este că nu avem învățători instruiți, formați înapoi pentru această misiune. ... Poate să știe cineva multă carte, dar să nu știe carte de aceea care-l pune în poziție să învețe pe altul. Aceasta e o știință de carte deosebită, e o specialitate care trebuie să se învețe anume pentru a deveni învățător sau profesor. Dacă avem câteva școli primare mai bune, acestea sunt acelea unde funcționează un învățător care a trecut o școală normală” (Monitorul oficial al României/ședința din 16 Ianuarie/1877; Adunarea Deputaților/Sesiunea ordinară, D.G. Chițu, ministru Cultelor și instrucțiunii publice, apud Manolescu, 2023).

2.3. Secolul XX: legiferarea sistemului de formare profesională a învățătorilor

În secolul XX se legiferează organizarea unitară a învățământului primar, obligativitatea și gratuitatea acestuia pentru toată populația țării. Alături de sutele de școli primare, se înființează zeci de școli normale care să pregătească viitorii învățători, către finalul secolului. Se legiferează formarea învățătorilor prin planuri de învățământ unitare, concretizate la nivelul învățământului secundar superior, cu deschidere către învățământul terțiar nonuniversitar.

După primul război mondial și realizarea Marii Uniri din anul 1918, în Ardeal și în Banat au fost instalate administrații românești și s-a trecut la revitalizarea învățământului în limba română. Nădejdea autorităților pentru înlăturarea analfabetismului se afla în dascăli. „Putem să avem mijloace materiale, palate ca localuri de școală, dacă n-avem învățători anume pregătiți și cu suflele convinse de apostoli, toate sunt în zadar! Sufletul școlii e învățătorul! De aceea trebuie convinși învățătorii și educatorii neamului, că, dacă iubesc poporul și țara, cel mai mare serviciu nu-l pot face decât prin școală, prin dragostea desăvârșită față de ea” (Gârboviceanu, apud Ilica, 2012, p. 6). Astfel, în perioada 1919-1926, în întreaga țară s-au înființat 66 de școli normale.

Începând cu anul 1923, se aprobă *Planul de învățământ al tuturor școlilor Normale*. Instituția națională cu numele „școala Normală” devine „așezământ de stat”, având aceeași organizare în toată țara. Acest aspect a asigurat premisele pentru o pregătire uniformă a tuturor învățătorilor, la nivel național. *Legea pentru învățământul primar al statului și învățământul normal primar din 1924* prevedea organizarea unitară a învățământului primar, obligativitatea și gratuitatea acestuia pentru toată populația țării cuprinsă între 7 și 16 ani, și implementarea învățământului normal primar pentru pregătirea personalului didactic al școlilor primare. Conform legii, posturile de învățători pot fi ocupate de către absolvenții școlii normale, prin examen de capacitate. Gradarea învățătorilor este următoarea: a) învățător provizoriu; b) învățător definitiv (după trei ani și promovarea unui examen); c) învățător cu gradul II (după trei ani de la definitivare); d) învățător cu gradul I (după 5 ani de la gradul II) și e) învățător de grad superior (după 5 ani de la obținerea gradului didactic I sau cu activitate didactică excepțională) (Institutul de Științe ale Educației, 2004, pp. 188-203).

Din anul 1965 este legiferată forma liceală de organizare a școlilor normale. Acestea dobândesc caracterul unui liceu normal, cu o durată de cinci ani. Se promovează dreptul învățătorilor la pregătirea universitară. În actele normative se menține denumirea de *școală normală*, în vorbirea curentă fiind utilizată și cea de *liceu pedagogic*.

Sfârșitul ideologiei comuniste aduce o perioadă de tranziție. În anul 1991, se discută desființarea școlilor normale, urmând ca pregătirea cadrelor didactice din învățământul primar să se realizeze prin colegii pedagogice universitare. Aplicarea acestei măsuri se va realiza cu discontinuități. În acord cu *Legea învățământului nr. 84/1995*, în următorii ani, învățătorii vor fi pregătiți atât în liceele pedagogice (școlile normale), cât și în colegiile universitare pentru institutori (formă de învățământ superior de scurtă durată).

2.4. Secolul XXI: formarea profesională a profesorilor pentru învățământul primar la nivelul învățământului superior

Istoria formării cadrelor didactice în spațiul internațional consemnează faptul că în ultimele decenii s-au produs reforme fundamentale în procesul de formare inițială a cadrelor didactice, tendința generală fiind de trecere a acestei responsabilități la nivelul învățământului superior. Secolul XXI promovează formarea inițială a personalului didactic pentru învățământul primar prin programe universitare specifice, în acord cu reformele europene. Din anul 2011, prin *Legea Educației Naționale nr. 1* se instituie funcția didactică de profesor pentru învățământul primar, care implică formarea profesională prin programul de studii universitare de licență *Pedagogia învățământului primar și preșcolar*, cu o durată de 3 ani (art. 236). În următorii ani, formarea profesorilor pentru învățământul primar și preșcolar se realizează de către universități. Prin excepție de la prevederile art. 236, formarea personalului din învățământul primar pentru funcția didactică de învățător se realizează în continuare și prin liceele pedagogice.

Dubla specializare „profesor pentru învățământul primar și preșcolar” a reprezentat o schimbare reformatoare în învățământul românesc în primul deceniu al acestui secol. S-a trecut astfel la „universitarizarea formării inițiale” a cadrelor didactice necesare în grădinițe și învățământ primar, prin trecerea de la studii medii la

studii superioare de absolvire și apoi de licență în domeniul formării cadrelor didactice pentru nivelurile primar și preșcolar (Manolescu, 2023).

În prezent, în învățământul primar sunt încadrate cadre didactice care au parcurs variate rute de formare profesională inițială, coexistente la nivelul personalului didactic actual: liceul pedagogic (școala normală); școala postliceală pedagogică; colegiul universitar de institutori; programul de studii universitare de licență Pedagogia Învățământului Preșcolar și Primar.

În Legea Învățământului Preuniversitar nr. 198/2023 (Art. 165, lit. b), funcțiile didactice de predare în învățământul primar sunt: profesor pentru învățământul primar; învățător/învățătoare. Pentru ocuparea funcției didactice de profesor pentru învățământ primar, cel puțin una dintre următoarele condiții: (i) absolvirea cu diplomă de bacalaureat a liceului pedagogic cu specializările „Pedagogia învățământului primar” și absolvirea cu diplomă de licență a specializării „Pedagogia învățământului primar”; (ii) absolvirea cu diplomă de licență a specializării „Pedagogia învățământului primar” și absolvirea unui program de studii universitare de masterat didactic cu durata de un an.

3. Concluzii

Analiza istorică a formării profesionale a personalului didactic din învățământul primar permite înțelegerea dinamicii profesionalizării didactice în diferite etape istorice, marcate specific pe parcursul dezvoltării societății românești. Totodată, istoria învățământului evidențiază preocupările constante pentru formarea profesională a învățătorilor și evidențiază rolul acestora în dezvoltarea societății, culturii și identității naționale.

Analiza istorică relevă o conexiune specifică, realizabilă la nivelul interdependenței dintre istoria formării personalului didactic din învățământul primar și dezvoltarea învățământului în limba română. În secolele XV-XVIII, în Transilvania, au apărut primele școli cu predare în limba română și primele cursuri pentru pregătirea învățătorilor. Preparandiile, primele școli pedagogice românești de pregătire profesională a învățătorilor, înființate în secolul XIX, reprezintă demersuri inovative privind dezvoltarea învățământului în limba română.

Scopul principal al înființării școlilor normale în secolul XX era „deșteptarea și înflorirea țării și a neamului românesc” (Pârnuță & Manolache, apud Manolescu & Bănică, 2018, p. 165). Generalizarea învățământului obligatoriu, ridicarea nivelului de cultură prin educație, lărgirea orizontului de cultură și civilizație sunt progrese datorate școlilor normale.

Școlile normale reprezintă lăcașuri de educație și de cultură națională, monumente vii de apărare a principiilor de justiție, de dreptate socială, de acces liber, neîngrădit la educație. Aceste instituții prestigioase au dăinuit peste timp, păstrând numele unor personalități emblematice ale învățământului românesc precum: Elena Cuza – București, Andrei Șaguna – Sibiu, Gheorghe Lazăr – Cluj, Vasile Lupu – Iași, Diaconovici Loga – Caransebeș, Gheorghe Asachi – Neamț etc. și continuând tradiția formării cadrelor didactice pentru învățământul primar și preșcolar.

În România, istoria formării profesionale a învățătorilor reflectă, în esență, istoria pedagogiei. Școlile normale au avut un rol important în dezvoltarea gândirii pedagogice românești, căci „de aici a pornit și a crescut mișcarea pedagogică; școlile normale au reprezentat prima afirmare a pedagogiei în învățământul nostru. Prin tot ce au avut mai bun în activitatea lor, aceste instituții au creat adevărate tradiții în pregătirea învățătorilor” (Stoian, apud Manolescu & Bănică, 2018, p. 100). Școlile normale au reprezentat prima afirmare riguroasă a pedagogiei în învățământul românesc (Manolescu, 2023). În societatea actuală, un discurs de istorie a educației aduce recunoaștere valorii și identității școlii românești. De altfel, scopul discursului este receptarea și interiorizarea la nivelul conștiinței pedagogice a cadrelor didactice a elementelor identitare definitorii pentru cultura lor generală.

Unul dintre principiile care guvernează învățământul preuniversitar și superior, precum și învățarea pe tot parcursul vieții, este principiul asumării, promovării și păstrării identității naționale și a valorilor culturale (*Legea educației naționale nr. 1/2011*, art. 3; *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*, art. 3). Istoria este un liant identitar. Specific învățătorilor este o identitate profesională, conferită de elemente comune precum comportamentele sociale, credințele și ideologiile dominante, elemente întipărite în „fenotipul” profesional. Învățătorul – cel dintâi dascăl al școlii – este însuflețit cu un capital de memorie istorică, socială și culturală.

Cunoașterea istorică a formării profesionale trebuie să fie parte din pregătirea și cultura generală a profesorilor. Precum afirma Durkheim, „numai studiind trecutul vom putea să anticipăm viitorul și să înțelegem prezentul ... Istoria învățământului este cea mai bună școală pedagogică cu putință” (1972, p. 14).

Promovarea și păstrarea identității naționale reprezintă o preocupare permanentă a politicilor naționale, care poate fi contextualizată prin:

- a. Structurarea problematicii istoriei învățământului românesc în planurile de pregătire pentru profesia didactică.
- b. Desfășurarea de activități extrașcolare, constând în vizite la cele mai vechi instituții educaționale: prima școală românească înființată în anul 1495, la Brașov; prima școală documentată din 1380 în Sibiu, locul unde se află astăzi Colegiul Brukenthal; prima școală primară de fete „Regina Maria” din Sibiu; prima școală publică cu predare în limba română deschisă la Blaj, în anul 1754; școala Ardeleană – mișcarea iluministă din Transilvania; școala Preparandă înființată la Caransebeș, în anul 1832 etc. Prin aceste activități, studenții pot afla informații consistente și relevante despre modul în care s-a dezvoltat sistemul de formare inițială a personalului pentru învățământul primar, în acord cu specificul sistemului de educație al fiecărei epoci istorice.
- c. Comemorarea zilelor naționale. Ziua Internațională a Profesorului este celebrată în fiecare an pe 5 octombrie (<https://www.unesco.org/en/days/teachers>). Distinct de Ziua Internațională a Profesorului, în România, pe 5 iunie se sărbătorește și Ziua Națională a Învățătorului (Legea nr. 289/2007, art.1, 2). Ziua de 5 iunie coincide cu data de naștere a dascălului Gheorghe Lazăr, fondatorul învățământului superior în limba națională. Manifestarea are caracter național și cultural, fiind un prilej bun de reflecție, o oportunitate pentru a cunoaște mai multe informații despre istoria educației și a formării învățătorilor, respectiv pentru ne manifesta recunoștința față de cei dintâi dascăli ai școlii românești – învățătorii.

Referințe

- Albulescu, I. (2018). The Historical Method in Educational Research. *American Journal of Humanities and Social Sciences Research*, 2(8), 185–190.
- Alic, D. A. (2019). Orașul Caransebeș - scurte repere de spiritualitate bănățeană.

Astra Salvensis, VII(13), 83–92.

- Bordeianu, M., & Vladcovschi, P. (1979). *Învățământul românesc în date*. Editura Junimea.
- Cristea, S. (2016). *Pedagogia. Științele pedagogice. Științele educației*. Editura Didactica Publishing House.
- Daia, N. C. (2022). Protopopii Caransebeșului din secolele XIII-XIX. *Altarul Banatului*, XXXII(LXXI), 108–119.
- Durkheim, E. (1972). *Evoluția pedagogiei în Franța*. Editura Didactică și Pedagogică.
- Ilica, A. (2012). *Istoricul Preparandiei din Arad*. Casa Cărții de Știință.
- Institutul de Științe ale Educației. (2004). *Antologia legilor învățământului din România*.
https://www.ise.ro/wp-content/uploads/2019/01/ANTOL_LEG_RO_2004.pdf
- Manolescu, M. (2023). Școlile normale – prima afirmare viguroasă și coerentă a pedagogiei în învățământul românesc. *Tribuna învățământului. Revistă de educație și cultură*, 40(IV), 46–56.
- Manolescu, M., & Bănică, P. (2018). *Monografia învățământului în satele comunei Bobicești, județul Olt: o perspectivă istorică*. Editura Retrograph.
- Olahus, N. (1999). *Ungaria. Atila*. Editura Institutul European.
- Oltean, V. (1989). *Școala românească din șcheii Brașovului*. Editura Științifică și Enciclopedică.
- Pârnuță, G., Popescu, A. I., & Niculescu, M. (1992). *Monografia Școlii Normale de la Câmpulung, intitulată Școala Normală Carol I/1867-1992*. Câmpulung-Muscel.
- Pârvolescu, M. (2003). *Școală și societate. Contribuție la cunoașterea formării elitelor din Banat în secolul al XIX-lea*. Editura Excelsior Art.
- Popeangă, V. (2007). *Mărturii transilvănene despre acte creatoare de pedagogie românească*. Vasile Goldiș University Press.
- Popeangă, V. (2011). *Studii despre Preparandia din Arad*. Vasile Goldiș University Press.
- Sularea, D. (2008). *Școală și societate. Învățământul elementar confesional în Episcopia Greco-catolică de Gherla (1867-1918)*. PUC.
- Velovan, Ș. (2024). *Curs de pedagogie. Pedagogi și pedagogii de prestigiu. Începuturi. Restituiri*. Editura Universitară București.
- *Legea instrucțiunii publice din 1864*. Accesată la:
<https://lege5.ro/Gratuit/hezqtmry/legea-nr-1150-1864-asupra-instructiunii-a-principatelor-unite-romane/2>
- *Legea nr. 289 din 29 octombrie 2007 privind instituirea Zilei Învățătorului*. Publicată în Monitorul Oficial nr. 749 din 5 noiembrie 2007. Accesată la:
<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/86643>
- *Legea învățământului nr. 84/1995*. Accesată la:

- <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/20215>
- *Legea Educației Naționale, Legea nr. 1/2011*. Publicată în Monitorul Oficial al României. Partea I. nr. 18 din 10 ianuarie 2011. Accesată la: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/259001>
 - *Legea învățământului preuniversitar 198/2023*. Publicată în Monitorul Oficial al României. Partea 1. nr. 613. Accesată la: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/271896>
-

The online version of this article can be found at:
<http://revped.ise.ro/category/2024-en/>

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

*To view a copy of this license, visit
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>
or send a letter to Creative Commons,
PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.*

Versiunea online a acestui articol poate fi găsită la:
<http://revped.ise.ro/category/2024-ro/>

Această lucrare este licențiată sub Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

*Pentru a vedea o copie a acestei licențe, vizitați
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>
sau trimiteți o scrisoare către Creative Commons,
PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, SUA.*